

Trojí Slunce a Zmrtvýchvstalý Kristus

Rudolf Steiner

Londýn, 24. dubna 1922

V současnosti je naprosto nutno, aby jistý počet lidí věděl, kde stojí současné lidstvo v duchovním vývoji a jakou cestou je zapotřebí se ubírat, aby naše civilizace nezanikla. Neboť - a chci dnes k vám hovořit zcela v anthroposofických formách - ty duchovní síly, které nazýváme ahrimanskými a které v sobě obsahují vše, co je v lidstvu myšleno a konáno materialisticky, tyto ahrimanské síly by chtěly vším tím, co je pouze intelektualistické, připoutat člověka k Zemi. Tyto ahrimanské síly jsou v naší době velice silné a snaží se získat každým způsobem přístup k lidským duším, aby lidské duše sváděly k materialistickému smýšlení, k pouze intelektualistickému pojmání světa. Proto musí jistý počet lidí vědět, jak má vývoj lidstva na Zemi pokračovat, aby lidstvo dosáhlo jako pozemské lidstvo svého cíle. K tomu je ale zapotřebí, abychom poněkud pohlédli zpět do vývoje lidstva. Mohli bychom jít dále zpět, ovšem pro dnešek není nutné, abychom se vrátili dále, než do třetího a čtvrtého tisíciletí před mystériem Golgoty a potom sledovali vývoj lidstva až do naší doby z jistého hlediska.

V oné dávné době, o níž bych chtěl nejprve promluvit, vyvíjela se v Orientu, v Asii kultura, kterou jsem nazval ve své knize „Tajná věda“ kulturou praperskou. Učitel lidstva v této praperské kultuře byl Zarathustra, Zoroaster. Není to onen Zarathustra, o němž vyprávějí dějiny a který žil v poněkud pozdější době. Je to mnohem dávnější učitel lidstva. Ale v oněch dávných dobách je tomu naprosto tak, že žáci nějakého vysoce významného učitele dlouho přijímali jeho jméno. A tak je onen člověk, který se v dějinách nazývá Zarathustrou, posledním z velkých žáků Zarathustry. Zarathustra byl zasvěcen zcela zvláštním způsobem do tajemství bytí a mohl jako velký zasvěcenec, jako vynikající zasvěcenec lidstva tehdejší doby vyučovat. Zarathustra viděl ještě ve Slunci bytost; mohl ještě v oné době vidět ve Slunci bytost. Egypťští, chaldejští zasvěcenci, ti viděli ve Slunci jenom síly, které přicházely ze Slunce k Zemi jakožto síly světla, jakožto síly pohybu. Viděli již poněkud něco nižšího, než duchovní bytost - viděli duchovní činy, ale ne duchovní bytost. A jakožto toho, kdo na Zemi reprezentuje, co v sobě neseme jako člověk ze sil Slunce, toho označovali tito dávní egyptští zasvěcenci Osiridem.

A když přicházíme do řecké doby, tedy již do 8., 7., 6. století atd. před mystériem Golgoty, tu se již nevidělo do tajemství Slunce, tu se již vidělo jen to, co se ukazovalo jako působení Slunce kolem Země. Tu se vidělo jaksi jenom působení Slunce v éteru, který naplňuje prostor kolem Slunce. A to, co se šířilo v éteru kolem Země, co také člověka proniká, to označovali řečtí zasvěcenci - ne lidé, ale řečtí zasvěcenci - jako Dia.

A tak existoval stupeň lidského kulturního vývoje, v němž zasvěcenci viděli ve Slunci božsko-duchovní bytost; potom onen stupeň v němž viděli zasvěcenci ve Slunci síly, jež tu působí; a třetí stupeň v němž zasvěcenci viděli již jen účinky sluneční bytosti v éteru Země.

Hledte, nauka o třech aspektech Slunce, o slunečním aspektu Zarathustrově, o slunečním aspektu Osiridova, o slunečním aspektu Pythagora, Anaxagora, tyto tři sluneční aspekty znal v pozdější době ještě jeden člověk, který se tak přiblížil k zasvěcovacím naukám, jak jen v tehdejší době bylo možno se k nim přiblížit. Tyto tři aspekty znal ještě Julian Apostata(,), nikoli zřením, ale jako nauku, jako tradici, která procházela mystérijní školou. A Julian Apostata byl tak uchvácen tímto trojím aspektem Slunce, že se mu jevilo to, co přinášelo křesťanství jako něco malého. Poznal ještě něco z nevýslovné nádhery, do níž nahlížel Zarathustra, poznal ještě něco z oné působnosti ohně, světla z kosmicko-chemických sil, z kosmických životních sil, jak je lidé zřeli v dávných mystériích a o čem se on mohl ještě naučit jen z tradice. Tato nauka mu připadala tak velkolepá, tak mo161

hutná, že se již nemohl obrátit ke křesťanství. Ale chtěl za to něco jiného. Chtěl dávná mystéria, do nichž byl do jistého stupně ještě zasvěcen, zvěstovat všeobecnému lidstvu. Proto byla pro něho nabroušena ona dýka, která mu přinesla násilnou smrt. Ona dýka byla vedena jednou z osobností, které byly v oněch starých časech toho mínění, že se nesmí sdělovat všeobecnému lidstvu vysoké nauky iniciace. Ona dýka byla vedena jednou z těch osobností, které chtěly, aby se hovořilo k lidem jen takovým způsobem, jak se hovořilo právě v tehdejších obdobích o Slunci zevně.

Julian Apostata říkal, že Slunce má tři aspekty: jeden aspekt pozemského éteru, jeden za ním stojící aspekt nebeského světla a chemických a tepelných sil neboli sil ohňových a životních, a jeden aspekt zcela duchovní bytosti. Proto byl odstraněn. A vskutku, musíme říci, nebyl v tehdejší době ve vývoji lidstva naprosto ještě okamžik, v němž všeobecné lidstvo bylo již dosti zralé, aby přijalo takové významné pravdy. Ale můžeme vidět něco jiného, něco mimořádně významného. Do řecké zevní exoterické kultury přešlo mnoho z toho, co bylo obsaženo v trojích naukách Zarathustry, Osirida, Anaxagora o duchovním Slunci, o elementárním Slunci, o Diovi, o slunečním zemském éteru. A jen proto máme tak vysoké řecké umění, tak vysokou řeckou filosofii, jen proto máme takového Platóna. Aristotela, protože do těchto osobností

vplynulo mnoho z oné dávné moudrosti. Ale tehdy již byla ona doba, v níž iniciační pravdy starověku nebyly již dostatečně chráněny před zprofanováním. A tak se stalo, že mnoho věcí z iniciačních moudrostí přešlo na vynikající Římany, zejména na římské císaře, na vynikající vůdce římského národa. Ale nanejvýš ještě Augustus dovedl ocenit, co mu bylo předáno z iniciační moudrosti. A proto bylo tomu tak, že se v římanství nemohlo poznat, jak bylo v řeckém umění a v řecké moudrosti obsaženo něco esoterického, co správně pochopeno vedlo zpět do nejstarších nauk moudrosti. A tak došlo k tomu, že zcela prozaické, naprosto polobarbarské římanství převzalo zevní lesk řecké kultury, že ale Římané nebyli s to předat pozdějšímu světu co žilo v řecké kultuře v jeho pravé kulturní podobě. A tak se stalo, že potom s římanstvím nemohla již přejít ona stará kultura na vzcházející křesťanství, které se připojilo k mystériu Golgoty.

Když se něco takového vyslovuje, jak jsem to nyní právě vyslovil, nesmí se to vyslovovat jako kárání, jako kritika, neboť všechny tyto věci jsou pro vývoj lidstva nutné. Musíme mít ale jasno o tom, že vlastní dávné iniciační pravdy nemohly být přeneseny na západ římanstvím, které si nedovedlo iniciace vážít a že my jako lidé obvyčejného vědomí novější doby jsme odděleni od posvátné pravdy dávných dob vlivem římanství, které nemohlo tyto pravdy pochopit, čímž bylo způsobeno, že jedna osobnost, která pocházela z tohoto římanství, vyhnala poslední řecké filosofy, takže tito museli prchnout do Orientu. Uvádím vám to vše z toho důvodu, protože je nutné pro různá pozorování, která potom podám, abychom zběžně pohlédli na onu dobu, kdy dávní duchovní učitelé mohli pohlížet na hvězdné nebe a nahoře viděli trojí Slunce. Z tohoto vědění nezůstalo potomstvu nic než symbol toho v trojitě koruně římského papeže. Vnější stránka zůstala, vnitřní se ztratila a jen nanejvýš iniciace může opět pohlížet zpět do oněch dávných dob. Touto novější iniciací, o níž musí hovořit také anthroposofie, můžeme opět pohlížet zpět do oněch dávných dob vývoje lidstva v nichž se odposlouchávalo od Slunce samého to, co se lidé chtěli na Zemi dovědět jakožto tajemství vývoje lidstva.

Když potom ti, kteří byli ještě žáky dávných zasvěcenců, pohlíželi ven do vesmíru a hovořili o tom, co žilo mimo Zemi v účincích Slunce, v Slunci samém, v té velké duchovní bytosti Slunce podle Zarathustry, potom mínili tito dávní zasvěcenci v podstatě totéž, co se později označovalo jako Kristus. Takže musí být v ucelené formě řečeno, že dávní zasvěcenci mimo Zemi v kosmu, a to v onom kosmu, který je reprezentován Sluncem, viděli Krista. A podstatným prvkem mystéria Golgoty není nauka o Kristu, tu měli také dávní zasvěcenci. Ti hovořili o Kristu jen asi tak, že nežije na Zemi, že není v silách Země, nýbrž že žije v silách Slunce. Ale je naprosto nesprávné domnívat se, že dávní zasvěcenci o bytosti Kristově nehovořili. To je také jedna z pravd, které se lidstvu zcela ztratily, že se před mystériem Golgoty vždy

hovořilo o Kristu jako o bytosti nadzemské, mimozemské. Dnes se nazývá takový názor dokonce nekřesťanským.

Ale proč se nazývá takový názor nekřesťanským, ačkoliv přece první církevní otcové naprosto tento názor měli? První církevní otcové říkali: Mudrci dávné doby, které často označujeme jako pohany, jsou v hlubším smyslu křesťany!" - První církevní otcové hovořili naprosto o pohanech jako o křesťanech před mystériem Golgoty. To, co se stalo mystériem Golgoty, to je právě to, že ona bytost, kterou nemohli lidé dříve nalézt na Zemi, která mohla být nalezena jen mimo Zemi, když byli lidé zasvěceni do mystérií nebes; že se ona bytost sama vtělila v Ježíši z Nazaretu, žila na Zemi v Ježíši z Nazaretu, byla položena do Země a v duchovním těle se zjevila svým zasvěceným žákům jako Zmrtvýchvstalý. Skutečné sestoupení vysoké sluneční bytosti z kosmických výšin na Zem, to je to, co se uskutečňuje v mystériu Golgoty. A tento Kristus, který sestoupil z duchovních světů, který prošel smrtí - pokud jde o jeho tělo - byl položen do Země; tento Kristus měl po své smrti, po svém zmrtvýchvstání také zasvěcené žáky. To, čemu učil své zasvěcené žáky, to by měli dnes vlastně již vědět četní lidé, aby se mohli účastnit na silách dalšího vývoje lidstva.

Všichni dávní zasvěcenci byli v podstatě ve skutečnosti vyučováni mimozemskými bytostmi. Vyučování v nejstarších mystériích lidstva se uskutečňovalo tak, že žáci mystérií byli připravováni k tomu, aby mohli zřít mimo své tělo. Tímto zřením se učili poznávat bytosti tak, jako mohl Zarathustra poznat Krista jako vysokou sluneční bytost. Tímto zřením poznávali ale také jiné bytosti různých hierarchií. Musíme si představit, že duchovní řeč, kterou vede taková bytost, jež sestupovala a učila zasvěcence, je právě řečí, pomocí níž mohli být lidé v dávných dobách vyučováni. Lidé měli v dávných dobách božské učitele. Takovým božským učitelem byl také Kristus pro ty lidi, které vyučoval po svém Zmrtvýchvstání. On ale mohl učit ještě něčemu jinému, než učili dávní božští učitelé.

Dávní božští učitelé hovořili k lidem mnoho o tajemstvích narození, ale nehovořili jim o tajemstvích smrti, neboť v božských světech se smrt neprodělávala. Ve světě, z něhož božští učitelé sestupovali k dávným zasvěcencům, neexistovaly žádné bytosti, které by byly prodělaly smrt. Smrt byla něčím, co mohli prodělávat jen lidé na Zemi. Bohové hleděli dolů na lidi, ale věděli v podstatě o smrti jen zevně. Kristus poznal na Zemi smrt, když se vtělil v jistém člověku, nikoli jen jako zjevení v jistých dobách, jak tomu bývalo u dávných učitelů, nýbrž Kristus poznal smrt tím, že jakožto Bůh žil jako lidská duše na Zemi ve fyzickém těle. Poznal smrt skutečně, prošel smrtí. A poznal ještě více.

Kdyby byl Kristus prodělal jen vše to, co se odehrálo od křtu v Jordáně až po ukřižování, až k smrti na kříži, tak by nebyl mohl hovořit o těch tajemstvích, o nichž hovořil ke svým zasvěceným žákům po svém Zmrtvýchvstání. Neboť hleďte, pro ty

božské učitele, kteří mohli sestupovat na Zem, a pro dávné zasvěcené učitele neexistovala žádná tajemství v celém živém světě kromě tajemství nitra Země. Věděli, že v nitru Země vládou duchovní bytosti, které jsou jiného druhu než bohové, kteří sestupovali k lidem před mystériem Golgoty. Tyto bohy znali např. Rekové a dali jim ve své mytologii jméno Titáni. Ale ten z horních bohů, který poprvé poznal nitro Země, protože byl do ní ponořen, to byl Kristus. To je důležité, že Kristus poznal pro horní bohy oblast, kterou dříve horní bohové neznali. A toto tajemství, že i bohové prodělávají vývoj, tato tajemství sděloval Kristus svým zasvěceným žákům po svém Zmrtvýchvstání. A toto tajemství se dověděl Pavel svým přirozeným zasvěcením před Damaškem. To bylo pro Pavla něčím otřesným, že se dověděl toto: Nyní je se silami Země spojena síla, kterou lidé dříve nacházeli jenom ve Slunci.

Čím to bylo, proč Pavel jako Šavel pronásledoval stoupence Kristovy? Bylo to tím, že Pavel jako Šavel poznal v starém chaldejském zasvěcení, že Kristus žije jenom venku v kosmu a mýlí se ti, kteří tvrdí, že Kristus žije v Zemi. Když prodělal Pavel před Damaškem osvětlení tu se teprve dověděl, že se mýlil, protože věřil jen tomu, co bylo pravdou dříve. Ale co bylo pravdou dříve stalo se nyní jiným. Co dříve přebývalo jen ve Slunci, sestoupilo nyní na Zem a žije od té doby v silách Země. A tak nebylo mystérium Golgoty pro ty, kteří je nejprve lidem oznamovali pouze událostí pozemskou, nýbrž událostí světovou; světová událost, o té učili v prvních křesťanských dobách vlastní zasvěcenci takto.

Tak hluboce byli zasvěceni tito první křesťanští zasvěcenci, že včdčili: Kristus, který se dnes projevuje jakožto bytost, která prošla mystériem Golgoty na počátku letopočtu, tento Kristus sestoupil dolů z ještě jiných výšin ke Slunci, kde ho zřel Zarathustra. Potom přešla Kristova síla do paprsku Slunce, zde ho zřeli egyptští zasvěcenci. Potom žila Kristova síla v okruhu Země, zde ho zřeli zasvěcenci řečtí. Nyní má být zřen tak, jak On sám putoval jako bytost se zemským tělem mezi lidmi; nyní měl být zřen tak, aby lidé viděli jeho pravou podobu ve Zmrtvýchvstalém, v tom, který je tu v Zemi, který zřel tajemství Země, který může toto tajemství nechat pozvolna vplývat do vývoje lidstva.

Je to nesmírná vřelost v dikci, s jakou působila tato esoterická nauka křesťanství ve velmi ojedinělých školách v prvním křesťanském století - šíříc se stále víc a více s Orientu sem, ale velice tajuplně. Ano, taková esoterická nauka křesťanství existovala! Tito první křesťanští učitelé, ti věděli ještě něco, ale viděli na druhé straně nápor římanství. Více než historie dnes tuší, bylo ono mocné střetnutí prvních křesťanských impulsů s antiduchovním římanstvím. Toto římanství rozprostřelo jaksi plášť vnějškovosti přes nejhlubší tajemství křesťanství.

Lidé dnes v podstatě vůbec netuší svým obyčejným vědomím, jaký způsob vztahu existoval v starším lidstvu k silám vesmíru. Dávný člověk třetího, čtvrtého, pátého

tisíciletí př. Kr., ten věděl, když jedl tu nebo onu látku, že tato nebo ona látka v jeho těle dále působí, že se v něm zjevují síly kosmu. Jak učí např. Zarathustra své žáky? Zarathustra učí své žáky takto: „Jíte polní plody. Byly ozářeny Sluncem, ale ve Slunci žije vysoká duchovní bytost. Z kosmu, zvenčí vchází síla vysoké duchovní bytosti s paprsky do plodů pole. Jíte plody pole, to, co ve vás látka vyvolává. Buďte naplněni duchovními silami Slunce; Slunce ve vás vzbudí, když požíváte plody pole. Čiňte to ve zvláště slavnostní hodině, berte, přijímejte do sebe ve zvláště slavnostní hodině něco, co je připraveno z plodů pole. Meditujete-li o tom, jak je uvnitř Slunce, meditujete-li tak, až se ve vás skýva chleba rozzáří a požijete-li ji, potom si buďte vědomi: z dalekého vesmíru vstoupil duch Slunce do vás a ve vás ožil!“

Nyní z toho všeho zůstala jen zevní stránka: požívání chleba v mešní oběti a přijímání. Ti, kteří tuto zevní stránku dále udržují ve smyslu toho, co římanství vneslo do křesťanství, jsou ti, kteří nejsilněji potírají to, že lidé musí mít kosmickou moudrost, aby pochopili křesťanství. To jsou ale také ti, kteří nejméně chápou nauky Pavlovy, neboť Pavel prostě zřel v záři onu sílu, která přichází z oblaků, která byla silou sluneční, která byla bytostí nadtělesnou. Zřel Krista, který sestoupil dolů mystériem Golgoty na Zem, zřel kosmické božství sjednocené se silami Slunce. V prvních třech až čtyřech staletích křesťanského vývoje vědělo se ještě mnoho o tomto vlastním tajemství. Potom zevní světové poznání, smyslové poznání, tak zesílilo, že nelze dokonce podle zpráv, které se zachovaly do pozdější doby, již poznat, jak vysoce spirituálně byla pojímána událost Golgoty v prvních staletích křesťanského letopočtu. Dnes je doba, kdy si lidstvo musí bezpodmínečně opět vzpomenout na toto spirituální přijímání křesťanství v prvních křesťanských staletích. Člověk prodělal od prvních křesťanských staletí to, co ho přivedlo k vysoké pozemské moudrosti. Tím se stal svobodnou bytostí. Dokonce dávní zasvěcenci nebyli svobodni, jelikož se nechávali vést božstvy, pokud chtěli dosáhnout nejhlubších impulsů. Svobodnými se můžeme stát jen skrze tuto zvláště vysokou pozemskou moudrost. Ta přivede v nejbližší době lidstvo stále více k tomu, že protibožské, protikřesťanské síly mohou uchopit duše lidí. Tyto protikřesťanské síly nazývám silami ahrimanskými.

Máme vysokou vědu, ale není ještě prokřesťanštěná. Hovoříme o přírodě a nikdo nenalézá podnět tuto přírodní vědu prokřesťanštit. Ale to se musí stát. Tato přírodní věda se musí prokřesťanštit, jinak se ztratí vše, co člověk potřebuje z kosmu. V oněch dávných dobách byli lidé ještě vnímaví, měli ještě porozumění vlivem všeobecné potravy, kterou člověk požíval. Lidé se stále více odcizovali kosmickému životu. V pozdější egyptsko-chaldejské kultuře mohli dávní zasvěcenci stále ještě hovořit o silách bohů, o těch silách, které vcházejí do rostlin, do kamenu. Proto vznikla zvláště v této době nejprve věda o léčení, medicína. To nejučinnější pochází stále ještě z oněch dávných dob, jen se to neví. Ale také zde se musíme vracet k pramenům, musíme obdržet medicínu, která skutečně nahlíží do hlubších sil bytostí. Řešení náleží novější

iniciační vědě a anthroposofie by nechtěla nic jiného než dát lidstvu to, čeho lze dnes dosáhnout. Je tomu tak, že r. 1899 skončilo temné období, jak ho nazývali dávní proroci. Kolem nás žije duchovní svět, který se chce zjevit. Můžeme jej upozorovat a je naším úkolem těmto zjevením naslouchat. Na to by chtěla poukazovat naše anthroposofie. Co je dáno anthroposofií, to není jen záležitost lidstva, nýbrž všeobecná záležitost světová.

Sdělujeme-li poznatky iniciační vědy v jednotlivostech konkrétně, potom musíme také očekávat, že může být podle okolnosti to nebo ono zesměšňováno. Ovšem právě o tom, co jsem úvodem řekl, že potřebujeme lidi, kteří vědí z iniciační vědy jednotlivosti o vývoji lidstva, musí současně nastat, že tyto poznatky budeme oživovat tím, že s nimi vstoupíme skutečně do lidského zemského života, abychom se dnes nevznášeli pouhými poznatky jaksi v oblacích. Tak tomu je jen tehdy, když tyto poznatky mohou vypovídat o lidském životě se živoucí silou. A tu bych chtěl vyprávět toto:

Během jedné z pozdějších křížáckých výprav žil v jednom italském klášteře mladý mnich. Byl mimořádně nadaný a mohl se zejména nořit do toho, co žilo dále ze starých dob jako tradice nikoli z Písma, ale od člověka k člověku a žilo dále zejména v četných klášterech. O tom vyprávěl v nejedné osamělé hodině starší mnich mladšímu a mnoho věcí tohoto druhu tento mladší mnich slyšel. Připojil se potom k jedné z pozdějších křížáckých výprav a v Palestině nebo přinejmenším v Přední Asii onemocněl a dostal se do ošetřování, přičemž poznal jednoho ještě staršího mnicha zasvěcenému do tajemství křesťanství. Tu v něm byla velmi podnícena touha pocítit a poznat hlubší mystéria křesťanství. A právě v Orientu tento mladý mnich zemřel a narodil se znovu v naší době, narodil se jako osobnost, v níž byly tyto síly z tohoto dřívějšího pozemského života a vzešly pozoruhodným způsobem. Jak bylo řečeno, tyto věci jsou samozřejmě takové, že se jim lze vysmívat, ovšem je právě naprosto nutno dnes hovořit na základě iniciační vědy také o konkrétních věcech. Lidé již jednou dospějí k tomu nahlédnout, že se může o těchto věcech právě tak hovořit historicky z duchovního zření, jako o zevních vědeckých skutečnostech. Tato osobnost je onou osobností, která je známa jako osobnost kardinála Newmana^{12'}. Sledujete-li jeho život od mládí, jeho vědění a co řekl, potom uvidíte, jak v něm žila silná osobnost naplněná jiným křesťanstvím, než měl ve svém okolí a proč tato osobnost chtěla opustit intelektualistickou formu křesťanství, proč tato osobnost snila o jiném způsobu vědomí, který měli na Zemi první učedníci zmrtevýchvstalého Krista. Když potom sledujete tento život dále a vidíte, jak kardinál Newman učinil při svém uvedení do úřadu významný výrok: „Neexistuje žádná záchrana pro náboženství, nepřijde-li nové zjevení“, máte-li toto na zřeteli, potom pochopíte to hledání na základě silné touhy přicházející z dřívějších pozemských životů. Tento muž cítil, co se dralo ven z oněch duchovních sil, o nichž jsem hovořil v druhé části

přednášky¹³, tušil, že by lidé mohli obdržet novou iniciační vědu zvláštním vývojem, a tím nové duchovní zjevení. Nedospěl dále než k jistému tradicionalismu vzhledem ke svému křesťanskému pojmání. Nemusím vám vyprávět, k čemu dospěl, to se můžete ve své zemi o kardinálovi Newmanovi dočíst. Usiluje ven nad mlhu ke světlu, zatím ale zůstává stát v mlze.

Hlubší poznání jeho bytosti nám ukazuje, že vlastně nebyla vina v něm, nýbrž že byl v jistém ohledu skutečně obětí své doby, toho, co jsem zde nazval ahrimanskými silami. Ty na něj působily mimořádně silně jako útoky a zajaly jeho myšlenkovou sílu tak, že se nemohla svobodně vyvíjet do spirituality. Ten, kdo se ale chce svobodně vyvíjet, musí osvobodit myšlenkovou sílu ze závislosti na mozku.

Ahriman dosahuje svých velkých úspěchů tím, že druhou polovinu lidského života mezi smrtí a novým zrozením zkracuje. Není-liž pravda, mezi smrtí a novým zrozením uplyne jistá doba. Tato doba, která je líčena v mých mystérijních dramatech, se skládá ze dvou polovin. To, co probíhá po tom, co jsem nazval kosmickou půlnocí, to je druhá polovina. Tuto druhou polovinu, od tohoto středu k novému zrození, se snaží Ahriman zkrátit. Tím uchopuje s velkým úspěchem se silnou energií lidský mozek a jeho myšlenkovou sílu. Tím se zabodává do mozku. Ahriman se snaží stále více připoutat lidi k Zemi. To je způsob, jak působí stále více ahrimanské síly na člověka, jak chtějí tyto síly stále více vnášet sílu myšlení do pozemského života ve vztahu k duchovnímu světu. Lidé pak přicházejí [do inkarnace] o jedno či dvě století dříve. To je ovšem to, co musí být přemoženo silnou energií. Právě v době, kdy kardinál Newman byl ještě u vesla, nemohl přes svou silnou energii dospět k tomu, aby dostatečně osvobodil sílu myšlení, jinak by nebyl hovořil o něčem, co tu musí nastat, jinak by byl našel sám cestu k novému zjevení. O takových osobnostech musíme hovořit, chceme-li poukázat na to, co chce lidi přivést k novému životu, chceme-li hovořit o spiritualitě. Neboť tato spiritualita učiní opět lidem mystérium Golgoty srozumitelným tak, jak jsem to naznačil, že lidé mohou mystérium Golgoty proniknout svým celým lidstvím, takže může žít v jejich nejhlubším nitru. Chtěl jsem zde tohoto kardinála Newmana uvést jako příklad, na této tragické osobnosti můžeme studovat, co je nutné. A právě v této zemi je třeba v tomto směru studovat mnohé věci. Proto by se mělo také v této zemi pochopit, že existuje vnitřní nutnost opět učinit srozumitelným onen spirituální život, z něhož byl kardinál Newman vyrván ahrimanskými silami, onen spirituální život a ono spirituální poznání učinit pro lidstvo srozumitelným, aby se tato civilizace zachránila před zánikem.

A smí být řečeno: A z hledu do takových konkrétních souvislostí, z poznání těchto souvislostí, vzchází ideál učinit tolik, co je možno pro rozšíření spirituálního života lidstva. To je jediná možnost. Buďme si ale vědomi jedné věci, že ahrimanské síly jsou velmi silné. To ale, o čem chce anthroposofie vydat svědectví, má velmi silné nepřátele, kteří se stávají mocnými, kteří jsou inspirováni ahrimanskými mocnostmi.

Tyto síly se stávají stále silnějšími a silnějšími. To bych vám chtěl říci právě dnešního dne, abyste se nedivili, když se bude muset bojovat stále víc a více se strašnými nepřátelskými silami za to, co chce vstoupit do světa jako anthroposofické hnutí. Musí to být jaksi skutečným výsledkem toho, že nahlédneme, co chce toto anthroposofické usilování, že budeme mít také bdělé oko pro tyto strašně pomlouvačně nebo jinak útočící nepřátele, kteří nechtějí dát tomuto hnutí vzejít. Ale ať jsou tyto útoky mocné, tak mocná musí být také vlastní síla positivity v člověku k anthroposofickému hnutí. Je nutno rozšiřovat anthroposofický světový názor poctivým a jasným způsobem, i když četní lidé nebudou věřit tomu, co chce být právě pěstováno anthroposofickým hnutím.

A tak bych chtěl, aby se přece našli četní lidé, kteří v sobě ožijí sílu pokračovat dále vzdor znetvořování a zatemňování, která budou vystupovat vůči tomu, co právě chce anthroposofické hnutí, pokračovat dále právě uchopením positivity tohoto hnutí, pokud jde o uplatňování této spirituality před světem. A to znamená současně poznávat, že je to nutností pro vývoj lidstva.

Kéž se shodneme ve vzájemném pochopení vzhledem k tomuto nejniternějšímu charakteru anthroposofické podstaty a jejího významu pro naši dobu, když se poněkud přiblížíme k tomuto vzájemnému porozumění, potom nám přinese společně strávený čas, na nějž jsme museli čekat, během doby ty plody, na které bych chtěl pohlížet alespoň pro svou duši jako na plody nejkrásnější. A v duchu těchto plodů a v myšlence na toto společné pochopení chceme zůstat duševně pospolu, i když se prostorově rozejdeme.